

Sõbra silmad

Koerad tõttavad appi

Rahvusvahelise Päästekoerte Organisatsiooni (IRO) käsitluse järgi on päästekoer koer, keda kasutatakse inimelu päästmisel. Eesti Päästekoerte Ühing (EPKÜ) moodustati kaks aastat tagasi. Ühingu eesmärgiks on valmistada ette päästetöödeks vajalikke koeri ning koerajuhte ja tagada ühingu liikmete kättesaadavus kriisiolukordades. Sõbra Silmadele andis intervjuu EPKÜ üks asutajaliikmeid Marika Truu, kes koos oma 15-aastase tütre Hannaga on viis aastat aktiivselt tegelenud oma koerte (labrador Tristani ja suursnautser Bette) päästekoerteks koolitamisega ning mõlema koeraga osalenud ka tegelikes otsingutes.

Mis Sind koertega päästmisest huvitama pani?

Tegelik alustaja oli hoopis minu tütar Hanna, kes otsis oma koerale tegevust. Mina olin alguses ainult „transa“ ja figurant (See on inimene, keda koerad õppustel peavad otsima. *Toim.*). Ega me algul ei arvanudki, et päästest meile mingi tõsisem tegevus kujuneb, kuid mida enam me selle sisust hakkasime taipama, seda enam hakkas asi huvitama, ja nüüd oleme sellega juba viis aastat tegelenud.

Millised tõud sobivad päästekoerteks?

Töötav päästekoer peab olema motiveeritud, kuuletuma oma juhile, olema vaimselt ja füüsiliselt terve ning vastupidav. Ei saagi öelda, et mõned tõud on paremad, kui teised. Päästekoeraks võib koolitada ka krantsi. Eelistatud on keskmist kasvu, heade instinktidega, aktiivsed ja igal juhul mitte agressiivsed koerad. Seega sõltub kõik konkreetse koera iseloomust ja tervisest. Näiteks peab koer suutma tunde raskel maastikul või varemetes aktiivselt töötada. Nii et selle huvitava koeraspordiga võib tegelda igasuguste (v.a. inimese suhtes agressiivsete) koertega.

Millised on koera ülesandes otsingul?

Kõigepealt peab mainima, et meie tegeleme elus inimeste otsimisega, sest inimelu päästmine on otsingutel esmane ülesanne. Koer peab leidma lõhnajälje — see tähendab õhu kaudu elusalt inimeselt leviva lõhna ja seda pidi jõudma lõhnaallikani, jääma leitud inimese juurde ja koerajuhile oma leiust pideva haukumisega teatama. Koerad, kes mingil põhjusel ei haugu või teevad seda vastumeelselt, õpetatakse teatama nende kaelarihma külge riputatud väikese „rulliga”, mille koer leitud inimese juures endale suhu võtab ning nii rulli suus kandes koerjuhi juurde naaseb. Seejärel viib koer juhi oma leiu juurde. Päästekoertele õpetatakse ka maast (jala-)jälje otsimist ja ajamist ning koerajuhid ise peaksid õppima oma koeri lugema juhuks, kui koer on leidnud laibalõhna.

Kuidas koera õpetamine välja näeb?

Päästekoera õpetamisel on kolm olulist komponenti: koera motiveerimine tööks, inimese



Marika näitab Bettele, mis suunas otsima minna.

Töötav päästekoer peab olema motiveeritud, kuuletuma oma juhile, olema vaimselt ja füüsiliselt terve ning vastupidav.

Kevadel aitasime otsida Põlvamaal 3-aastast poissi, kes oli oma koduõuest ilma uurima läinud.

lõhna tundmine ja sellele reageerimine (lõhnakoridori pidi inimeseni minek) ning leiuatamine. Kõiki neid elemente õpetatakse eraldi spetsiaalsete harjutustega ning kogu töö edu sõltub siin suuresti just figurantidest, kes koeraga metsas või varemetes igapäevaselt tööd teevad. Koera motivatsioon on kõige alus, seega tuleb leida see miski, kas pall, nuts, soki pall, toit või hoopis peremehe kiitus, mis koera kõige rohkem innustab. Just algajate koerte puhul on eriti oluline, et otsimine seostuks vaid positiivsete kogemustega, oleks huvitav ja lõpeks alati edukalt — see tähendab preemiaga.

Kuidas koer aru saab, et nüüd algab töö ja mitte lihtsalt jalutuskäik metsas?

Selleks on omad rituaalid. Näiteks juba siis, kui koerale pannakse selga päästevest, taipab ta, et minnakse tööle. Minu koertele meeldib otsimine niivõrd, et nad innustuvad juba ainuüksi sellest, kui meie kodus hakkame valmistuma treeningusse minekuks ja metsas teevad ninaga tööd juba autost väljudes.

Milline on hea päästekoer?

Eeskätt peab ta olema terve ja vastupidav. Sama käib ka koerajuhi kohta. Ilma füüsilise vastupidavusega on võimatu päästetöid teha. Teiseks peab hea päästekoera motivatsioon olema väga kõrge, et olla võimeline ka rasketes tingimustes pikka aega väsimusest hoolimata aktiivselt ikka edasi töötama. Ka vaimne tasakaal on tähtis — koer ei tohi karta erinevaid olukordi, nagu päästes võib ette tulla. Näiteks trennime koeri rakmetega mööda kõit jõge ületama või auku laskuma, kohanema paukude ja pimedusega.

Kui tihti te harjutate?

Talvel harjutame vähemalt üks kord nädalas, suvel kaks korda. Sellele lisanduvad nädalavahetuste suuremad või väiksemad õppused. Aeg-ajalt teeme ka ööotsinguid.

Kas teie koerad on viimasel ajal kedagi ka realselt päästnud?

Viimastel aastatel oleme osalenud mitmel

otsingutel. Kevadel aitasime otsida Põlvamaal 3-aastast poissi, kes oli oma koduõuest ilma uurima läinud. Juulis otsisime Viljandimaal 73-aastast memme, kes marjul oli ära eksinud. Meie koerad neid küll ei leidnud, aga mõlemad inimesed leiti elusalt ja tervelt, nii et süda võib rahul olla.

Aga üks meie koertest leidis 10 minuti jooksul üles 2006. aastal Tartu Ülenurme lennuvälja lähedal alla kukkunud lennuki rusude juurest haavatud piloodid.

Kuidas teid osatakse appi paluda?

Tänaseks päevaks on meie kontaktandmed teada nii politseil kui piirivalvel. Meie kontaktandmeid saab ka ühingu kodulehelt. Samuti on kadunute omaksed meid Interneti kaudu üles otsinud ja ise appi palunud.

Kas päästekoerte koolitusega tegelevad ainult friigid?

Ei! See on üks tore tegevus, mida saab koos oma koeraga harrastada ja mis nõuab mõlemalt nii vaimset kui füüsilist pingutust. Sellega soovitame tegeleda kõigil, kellele meeldib värskes õhus aktiivne tegevus oma koeraga. Meie ühingu põhimõtteks on vabatahtlikkus — iga huviline on oodatud seda meeldivat ja kasulikku ala proovima. Ühingu astumine ning reaalses otsingutes osalemine tulevad siis, kui inimene on kindel, et see on just see, mis talle sobib.

Millised on Sinu järgmised põnevamad ettevõtmised?

Aprillis toimub Sloveenias päästekoerte varinguõppus, kuhu Eestist saab minna kolm koera. Panin ennast sellele kirja ja nüüd ootame põnevusega kevadet!

Specific toetab EPKÜ suvelaagreid.



SPECIFIC®

Mädaemakas

Püometra ehk mädaemakas on suhteliselt sageli esinev haigus, mis ohustab eeskätt keskea ületanud emaskoeri. Rootsi kindlustusstatistika andmetel haigestub enne 10-aastaseks saamist püometrasse peaaegu veerand (23%) steriliseerimata emaskoertest. Erilist tõulist eelsoodumust pole täheldatud. Pisut sagedamini on haigestunud berni alpi karjakoerad, rotweilerid, kollid, *cavalier King Charles* spanjelid ja kuldsed retriiverid.

Mädaemaka tekkimisel mängivad olulist rolli hormonaalsed kõikumised emaskoera organismis, mis on enamasti täiesti normaalsed innatsükli vältel toimuvad muutused. Mädaemaka tekkimisele eelneb alati emaka sisekesta tsüstiline vohamine, mis muudab emaka sisekeskkonna vastuvõtlikuks bakterite ebanormaalsele kasvule ja põletiku tekkimisele. Tihtipeale isoleeritakse mädaemaka nõrest täiesti tavalisi tupes elutsevaid baktereid, kes normaalses tingimustes ei tekita põletikku. Tsüstiliselt vohav emaka limaskest on lihtsalt bakterite kasvuks väga soodne keskkond. Taoline emaka sisekesta tsüstiline vohamine ei teki enamasti peale esimest jooksuaega, valdavalt avaldub haigus vanemaealistel koertel, kellel on olnud juba mitu inda.

Emaka sisekesta vohamisele võib tõuke anda ka inda pärssivate hormoonravimite kasutamine, seda eriti juhul, kui nimetatud ravimite kasutamine on ebaregulaarne või on ravimeid antud vales innatsükli faasis. Seepärast tuleks inda pärssivate ravimite kasutamine alati hooliga läbi mõelda.

Enamasti avaldub püometra umbes 2 kuud peale jooksuaega. Mädaemakaga koeral on tihtipeale palavik, ta tunneb end halvasti, ei taha süüa ja joob palju. Suurenenud janu on seotud sellega, et emakapõletik ja mäda kogunemine mõjutavad neerude tööd. Suuremal osal haigestunud koertest eritub tupest nõret, mille kogus võib olla väga erinev. Umbes kümnendikul haigestunud koertest on aga emakakael niivõrd kinni, et emakas sisaldub nõre ei pääse välja ja mingit nähtavat eritist ei ole. Mädaemakas võib tekkida ka paaritatud koeral, kui koer on arvatavalt tiine, kuid tegelikult viljastumist ei toimunud.

Haiguse diagnoosimiseks on vaja teada eellugu. Teave jooksuaegade ja kasutatud ravimite kohta ning looma kliiniline läbivaatus võimaldavad tihtipeale panna esmase diagnoosi. Väga hea on lasta teha röntgenpilt või ultraheliuuring, mis annavad infot emaka suuruse ja nõresisalduse kohta. Kujutav diagnostika aitab ka eristada tiinuse ajal tekkinud põletikku tõelisest mädaemakast, mille puhul koer tegelikult tiine ei olnud. Ka verepildi ja biokeemia uuring annavad väärtuslikku infot. Verepilt näitab seda, kas on tegu põletikuga ning kuidas organism põletikule reageerib. Vere biokeemiliste näitajate analüüs võib diagnoosi täpsustada ja lubab hinnata organsüsteemide tööd, samuti annab vihjeid prognoosi osas.

Püometra on koera tervisele väga ohtlik seisund. Mäda kogunemine mõjutab kogu organismi ja raskemal juhul võib koer surra enne, kui omanikud üldse koera haigestumist märkavad. Ka kiire loomakliinikusse pöördumine ei ole alati paranemise garantiiks, sest iga koer on erinev ja haiguse kulgu võib varieeruda. Emakas vohama hakanud bakterid võivad olla erineva patogeensusega, kuid igal juhul satuvad põletikulisest emakast vereringesse toksilised ained, mis kahjustavad lisaks neerudele maksa ja südamelihast. Tihtipeale lisandub emakapõletikule septitseemia ehk tegelikult on põletikulistest muutustest mõjutatud kogu organism.

Mädaemaka ravi sõltub looma seisundist. Väga sageli ei ole koera elu päästmiseks muud võimalust kui operatsioon, mille käigus eemaldatakse emakas ja munasarjad. Tihti eelneb operatsioonile looma seisundi stabiliseerimine vedelikteraapia ja antibiootikumidega. Järelravi kestvus võib olla väga erinev ja sõltub loomulikult koera seisundist. Kui haigusele on õigel ajal jaole saadud ja põletikukolle kiiresti eemaldatud, paraneb loom peale operatsiooni jõudsalt.

Haigustunnused, mille puhul kindlasti loomakliinikusse pöörduda:

Väljaspool jooksuaega ilmnev nõrevool tupest
Isutus ja loidus
Suurenenud janu ja vajadus urineerida

Enamasti avaldub püometra umbes 2 kuud peale jooksuaega.

Teatud juhtudel, kui mädaemakas ei ole väga raskekujuline ja koeralt soovitakse tingimata tulevikus saada kutsikaid, võib kaaluda haigusest ravimitega jagu saamist. Sellisel juhul tuleb arvestada pika ravikuuriga, mis tuleb kindlasti korralikult lõpule viia. Kui ravi õnnestub, tuleks koer järgmisel jooksuajal paaritada, et vältida emaka sisekesta tsüstilise vohamise kordumist. Kui koer järgmisel innaperioodil ei tiinestu, on emakapõletiku taastekkimine vägagi reaalne. Tihti on vajalik antibiootikumide kasutamine ka järgneva tiinuse ajal. Väga suuri lootusi sellele raviviisile siiski panna ei saa, sest kui koera seisund on halb, ei ole lihtsalt muud võimalust kui opereerida.

Püometra ravi ei pruugi alati õnnestuda. Väga suur risk koera tervisele on mädaemakaga kaasas käiv neerukahjustus. Õigeaegse ravi ja küllaldase vedelikteraapia kasutamisel neerude töö enamasti taastub, kuid alati nii hästi ei lähe. Kui kliinikusse ravile tulemisega on hiljaks jäädud, võib neerukahjustus olla liiga ulatuslik ja pöördumatu. Mädaemakaga kaasnev endotoksiinide teke võib olla väga ohtlik südamele, mistõttu tekib südamelihase kahjustus või tõsised rütmihäired, samuti mõjuvad need toksilised ained väga halvasti maksale. Mädaemakaga võib kaasneda ka kõhukelme

põletik ja septitseemia, mis on väga kiiresti eluohtlikuks muutuvad seisundid. Ka operatsiooni õnnestumine ei ole looma tervenemise garantii, sest mõnikord on varasemad kahjustused, näiteks neeru- või maksafunktsiooni puudulikkus, juba nii kaugelt arenenud, et looma seisund jääb ka operatsiooni järel väga viletsaks.

Mädaemaka vältimiseks ei ole kahjuks olemas ühtki head viisi. Siisamaani ei ole päris täpselt teada, miks täiesti loomulikud hormonaalsed muutused tekitavad koera emakas sisekesta tsüstilise vohamise. Võiks soovitada steriliseerida kõik emaskoerad, keda ei plaanita aretuses kasutada, sest niiviisi on püometra kindlalt välditud. Samas tuleb arvestada, et selline meetod ei sobi kõigile. Pigem oleks tark emaskoera omanikul aegsasti mõelda pereplaneerimisele, s.t. kas ja millal kutsikaid soovitakse, et vältida inda pärssivate ravimite ebaregulaarset ja läbimõtlematut kasutamist. Tuleks teada mädaemaka tekkimise tunnuseid ja kui midagi kahtlast ilmneb, siis aegsasti oma loomaarsti poole pöörduda.

*Janne Orro
Janne Orro Loomakliinik
www.orrokliinik.ee*

Oksendamine võib organismile olla nii kasulik kui kahjulik.

Oksendav koer

Kui sinu koer sageli oksendab, pole tegemist pelgalt „süütu“ nähuga, vaid haigussümptomiga, millele tuleks pöörata suuremat tähelepanu. Oksendamist võivad põhjustada mitmed erinevad probleemid ja haigused.

Miks koerad oksendavad?

Oksendamine on kaitserefleks allaneelatud ärritava või potentsiaalselt ohtliku aine või eseme eemaldamiseks seedetraktist. Näiteks vallandub oksendamine mürgise aine või võõrkehade allaneelamisel. Ka võib oksendamist põhjustada erinevate siseorganite haigestumine, näiteks gastriit, mao limaskesta haavandid, maokasvaja, peensoole põletik jne.

Oksendamine võib organismile olla nii kasulik kui kahjulik. Kui oksendamine jätkub ka peale

ohtliku materjali väljutamist, võib see muutuda looma tervisele ohtlikuks. Korduv oksendamine halvendab enesetunnet, põhjustades veetustumist, ainevahetuse ja elektrolüütide tasakaalu häireid.

Oksendamisega kaasnevad tihti iiveldus, kõhuvalu, kõhulahtisus, nõrkus, loidus ja üldine halb enesetunne. Iivelduse tõttu ei taha loomad süüa ega juua, mis pikaajalise oksendamise korral võib muutuda lausa eluohtlikuks.

Oksendamine on kurnav nii loomale kui loomaomanikule

Kuigi oksendamine on ebasoovitavate ainete eemaldamiseks kasulik, võib korduv oksendamine viidata tõsisele haigestumisele. Sellisel

juhul tuleks pöörduda abi saamiseks oma loomaarsti poole. Ainult tema saab olukorda hinnata ja vajadusel määrata ravi.

Tõenäoliselt uurib loomaarst seda, millal oksendamine algas, kui tihti ja millistes kogustes loom oksendab. Tihti on koostise kirjeldamine arstile väga informatiivne: kas okses oli verd, sappi, seedunud või seedumata toiduosi, solkmeid, võõrkehi.

Tähelepanu tuleks pöörata ka teistele esinevatele haigusnähtudele ja neist loomaarsti teavitada. Oluline on näiteks, kas loomal esineb kõhulahtisust, isutust, vähenenud joomist, muutusi käitumises, kaalulangust või valu. Kindlasti uurib arst, kas loomale on regulaarselt tehtud parasiiditõrjet. Oluline on ka see, kas koer on varem olnud haige, milliseid ravimeid on ta saanud või saab siiani.

Edasi teostab loomaarst koerale põhjaliku kliinilise läbivaatuse. Lisaks sellele võib täpse diagnoosi panekuks olla vajalik ka erinevate uuringute teostamine.

Loomaarst saab aidata

Õnneks saab loomaarst pakkuda sinu lemmikule tänapäevast efektiivset vahendit oksendamise kontrollimiseks. Ravimi toimeaineks on maropitant. Tavaliselt piisab ühest kliinikus tehtud süstist, millele järgneb mõnepäevane kodune tablettikuur. Samuti on ravimist abi ka neil kordadel, kui koer kannatab auto või

laevasõitudel merehaiguse käes.

On hea teada, et selle nii loomale kui omanikule ebameeldivale olukorrale on olemas lihtne lahendus.

Triin Tobias, loomaarst
Dimela väikeloomatoodete müügiesindaja



Jah!

Ma olen loomasõber.

Soovin uudiskirja
"Sõbra Silmad"

TASUTA koju

Sõbra Silmad ilmub kord kvartalis. Kui uudiskiri Sul veel kodus ei käi, lõika täidetud kupong välja, kleebi mark peale ja lase lähimasse postkasti.

Nimi:

Adress:

Telefon:

E-mail:

Mul on:koera,

.....kassi.

Janne Orro Loomakliinik — mõistuse ja südamega

Eelmise aasta lõpul avas Tartus ukseid uus loomakliinik, mille asutajaks on loomaarst **Janne Orro**. Lisaks Jannele töötab samas arstina **Kadri Kääramees**, abiliseks on tunnustatud koertetreener **Tiia Ariko** (rohkem tuntud Rebase nime all) ja vastuvõtjaks suur loomasõber **Jaana Salujõe**.

Hubane loomakliiniku maja asub praktiliselt kesklinnas ajaloolise pärmivabriku naabruses.

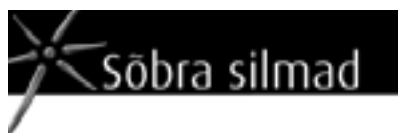
“Kliinikut luues oli meie eesmärgiks hakata pakkuma kvaliteetset esmatasandi loomaarsti-teenust, tahame olla head “perelooma- arstid”. Veterinaarmeditsiin liigub paratamatult järjest rohkem spetsialiseerumise teed, kuid ilma hea esmatasandi loomaarstita ei jõua hädalised tihtipeale õige asjatundjani. Samas on paljud hädad lahendatavad ka “perelooma- arsti” juures, ilma et peaks asjatult eri loomakliinikute vahet jooksuma. Meil on head koostöösuhted mitmete teiste Eesti loomakliinikutega. Me ei pea häbiasjaks spetsialistidega konsulteerida või oma patsiente vajaduse korral edasi saata” selgitab Janne kliiniku tööpõhimõtteid.

Janne Orro loomakliinik osutab kõiki teenuseid, mida vajavad terved lemmikloomad: vaktsineerimine, määrgistamine mikrokiibiga,

toitumisalane nõuanne, “pereplaneerimine”, eaka lemmiklooma tervisliku seisundi jälgimine. Tervisemuredega lemmikloomadele pakub kliinik kõiki peamisi diagnostilisi protseduure: võimalik on teostada nii röntgen- kui erinevaid laboruuringuid. Kirurgiliste operatsioonide jaoks on olemas eraldi opituba.

Mõlemal arstil on ka oma spetsiifilise huvi- ala, millega nad eriti hästi hakkama saavad: Kadri on nõutud hambaarst, Janne suur huvi on nahahaigused.

Kliinikus asub ka väike pood, mis müüb lemmikloomade profitoite ja hooldusvahendeid. Ja mõistagi ei puudu nende kliinikust ka Specific sarja koerte ja kasside toidud.



MARK

Dimela
Emajõe 1a
51008 Tartu

Sugumärade söötmine

Sugumärad on väga oluline lüli ratsahobuste uue põlvkonna aretuses. Ka varssade tervis sõltub neist. Looduses on hobuste sigimist kõige enam mõjutavaks faktoriks ilmastikutingimused: talvekuudel mära tiinestumisvõime langeb, et varsad sünniksivad kevadsuvisel perioodil, mil kliima ja sööda kättesaadavus on järglaste ellujäämiseks parimad. Sarnaselt metsikute eellastega on ka tänapäeva hobused kohanenud aastaaegade vaheldumisega. Ka halva kvaliteediga ja toitainetevaene sööt võib mära tiinestumist mõjutada.

Hobuse innatsükkel kulgeb kuni mära tiinestumiseni kolmenädalaste intervallidena. Esimesed kevadtalvised innad on ebaregulaarsed ja mära tiinestumiseks halvad. Päevade pikenedes ja värske rohu kasvades suureneb ka mära tiinestumisvõime. Sügisel märade tiinestumine taas langeb.

Mära tiinus kestab umbes 11 kuud ning selle aja jooksul kasvab ühestainsast rakust uus väike 50-55 kilo kaaluv hobune. Esimese 8 tiinuskuu jooksul ei kasva loode kuigi palju, viimasel kolmel tiinuskul on kasv aga ülikiire.

Viimasel kuul enne varssumist hakkavad mära piimanäärmed tootma erilist piima — ternespiima e kolostrumit, mis on väga oluline vastündinud varsa ellujäämiseks.

Pärast varsa sündi algab piimaproduktioon. Märal on vaja toota suurel hulgal piima: vars joob esimestel elukuudel keskmiselt 15 liitrit piima ning kasvab umbes 1,25 kg ööpäevas. Samaaegselt peab mära organism toime tulema ka regulaarsete innatsüklike jätkamisega, et uuesti tiinestuda. See on väga kurnav periood ning juhul, kui mära ei saa piisaval hulgal kvaliteetset sööta või ei söö piisavalt, ei ole ta võimeline oma ülesandeid täitma.

Kõhnal märal on raskusi tiinestuda

Mära, keda plaanitakse tiinestada, tuleks sööta vastavalt tema vajadustele. Sugumära toitumus peaks olema keskmine või õige pisut üle keskmise. Liiga kõhnal märal, niisamuti

nagu liiga paksulgi, võib tekkida probleeme tiinestumisega, kuna looma innatsükkel ning hormonaalne tasakaal on häiritud.

Valgupuudus mõjutab ovulatsiooni

Proteiinil on tähtis osa mära innatsükliis. Märal pole küll vajadust tavalisest suuremate valgukoguste järele, kuid tema valguvajadus peab olema igal juhul kaetud. Sööda liiga madal valgu ja asendamatute aminohapete (lüsiin ja metioniin) sisaldus on üks tavalisemaid puudulike ovulatsioonide põhjusi.

Proteiinipuudus ei ole kergesti märgatav, kuna mära toitumuslikku seisundit mõjutab põhiliselt sööda energiasisaldus. Enamik koresöötadest ja jõusöötadest (kaer, oder), samuti tavahobustele mõeldud söödasegudest, on mära valguvajaduse rahuldamiseks liiga madala proteiinisisaldusega. Seetõttu vajab enamik mäsasid valgu lisa söötmist. Alternatiivina on soovitatav kasutada spetsiaalseid suguloomadele mõeldud valmissöötasid.

E- vitamiini ja beetakaroteeni vaegus hilistalvel

Nii E-vitamiinil kui ka beetakaroteenil on oluline roll munasarjade ja emaka funktsioneerimisel. Hilistalvel võib esineda nende vitamiinide defitsiiti, kuna koresööda seistes selle toitaineline väärtus kahaneb, mistõttu hobused vajavad vitamiinide lisa söötmist just sel ajal.

Esimesed 8 tiinuskuld

Esimese kolme kuu jooksul arenevad lootel kõik organid, kuid tema kasv ei ole kuigi kiire. Ka järgmise 5 kuu jooksul kasvab loode aeglaselt ning on 8-kuuselt kõigest 20 kilogrammi raskune, keskmise päevase juurdekasvuga 90 grammi.

Kogu see periood ei ole märele kuigi energiakulukas, seetõttu ei peaks söötmine tavapärasest erinema.

Kui mära kasutatakse ratsahobusena, tuleks jätkata söötmist, mis vastab tema töökoormusele. Kui mära ei ole töös, peaks sööda

Enamik koresöötadest ja jõusöötadest on mära valguvajaduse rahuldamiseks liiga madala proteiinisisaldusega.

Proteiin ja mineraalained on varsa organismi ehituskivideks ja nende puudus võib avalduda vastsündinud varsa kasvu- ja arenguhäiretena.

kogus vastama tema elatustarbe normile. Loote luude, liigeste, siseorganite ja ka kapjade areng eeldab, et mära saab piisavalt ja õiges tasakaalus proteiini, mineraalaineid ja vitamiine.

Viimased kolm tiinuskuud

Tiinuse viimasel kolmel kuul on loote kasv väga kiire. Mära vajab sel perioodil energiat elatustarbest ligi 25% rohkem.

Kui mära on kasutatud ratsutamiseks, võetakse ta viimasel kolmel tiinuskuul treeningust ära. Sööda koostist muudetakse, sest sel perioodil on mära proteiinivajadus kuni 40%, mikroelementide vajadus 30% ning kaltsiumi- ja fosfori vajadus kuni 60% suurem elatustarbest. Ei piisa vaid jõusööda (kaera) koguse tõstmisest, kuna see sisaldab küll rohkest energiat, kuid on toitainete sisalduse poolest üsna vaene. Vajalikke toitained võib juurde anda sugumäradele sobiva kaerale lisatava täiendsöödaga (näiteks Krafft Plus Grön) või kaera asemel kasutada täisjõusööta (Krafft Groov 125). Proteiin ja mineraalained on varsa organismi ehituskivideks ja nende puudus võib avalduda vastsündinud varsa kasvu- ja arenguhäiretena.

Laktatsiooniperiood

Pärast varssumist tõuseb mära energiavajadus järsult. Ööpäevas on vaja toota ligi 15 liitrit piima ja varsa keskmine juurdekasv on esimese kolme elukuu jooksul 1,2 kg päevas. Mära energiatarve tõuseb umbes 75% võrreldes tema tavavajadusega; proteiinivajadus tõuseb järsult peaaegu 100% ning kaltsiumi- ja fosforivajadus veelgi enam. Hea piimaproduktioon on oluline varsa arenguks.

Samal perioodil peab mära olema valmis uuesti tiinestuma..

Mära söötmine ei mõjuta piima toitainelist koostist, kuna juhul, kui mära saab liialt vähe süüa, võetakse lisa keha tagavaradest ja loom kõhnub. Piimatoodang sõltub mära konditsioonist. Sööda liiga suure energia- või proteiinisisalduse korral piima kogus ei suurene, nii nagu ei avalda piima koostisele mõju ka vitamiinide ja mineraalainete sisaldus. Kui mära on tiinuse viimastel kuudel liiga paks või kõvasti kõhnunud, langeb ka piima tootmine

Sugumärade korrektne söötmine — hea investering

Sugumärade õige, optimaalne söötmine on alustalaks nende regulaarsele innatsüklile, mära paremale tiinestumisvõimele ning samuti ka mära võimele toota piisavalt hea kvaliteediga ternespiima. Seega on kvaliteetne, tasakaalustatud söötmine investering kogu aretusprotsessi ja sugumärade püsimine parimas vormis aitab vähendada ka teisi mära tiinestamisega seotud kulutusi.

*Annika Õkva, loomaarst
Dimela hobutoodete müügiesindaja*



Hea loomasõber!

Meie hoolime kodumaa puudest, seetõttu pakume Sulle nüüd ja edaspidi võimalust lugeda Sõbra Silmi oma elektroonilisest postkastist. Kui soovid, et uudiskiri saabuks Sulle e-mailile, siis mine meie kodulehele aadressil <http://sobrasilmad.lemmikloom.info/> ja pane end kirja!

Sealsamas saad ka end paberposti saajate nimekirjast maha võtta.